

NAŠA MOČ

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Št. 45.

V Ljubljani, dne 3. oktobra 1912.

Leto VII.

Resni časi.

Sto predilniških delavcev na zimo brez dela, na cesti! Ta dogodek nam ne gre, nam tudi ne sme iti tako brž izpred oči. Kdor ima kaj srca, ga mora zazebeti, ko to premišlja in ob takih dogodkih se vzdrami tudi sicer brezbrizni, v mislih leni, delavstvu tuji državljan. Saj mora na vse zadnje, če ga nič drugega ne prime, blagotajen strah pretresti njegove živce. Zdaj, ko se tekstilni družbi dobro godi, ko sproti prodaja, kar ima, in sicer z velikim dobičkom, postavi v enem mestu kapitalizem 100 delavcev naenkrat na cesto, in sicer ob času, ko drugod ni dela. Če se to, kar bi se človeku ne prvi pogled zdelo nemogoče, ob belem dnevu godi, kaj bo pa ob času, ko gospodarska kriza začne dvigati svoje zublje, ko začne goreti na vseh koncih in se tovarna za tovarno začne zapirati. Ali so taki časi nemogoči?

Dne 24. t. m. je zunanji minister Berthoud v delegacijah jasno povedal, da je na Balkanu resna nevarnost. Turek ne bo naredil reda v svoji državi, ker ga neče, pa tudi ne more in ne zna. Časi so pa minuli, da bi krščanski narodi, ki jih je Turek s silo podjarmil, mirno prenašali krivice. Pa ko bi tudi turška vlada ne delala naravnost krivic, bi vseeno krščanski narodi morali delati na to, da se osamosvoje. Pod Turkom je namreč gospodarski napredek nemogoč. Turška država ne more obstati, ker ne more izvrševati svojih dolžnosti. Za gospodarski napredek je treba cest, železnic, šol, je treba postav v prosep kmetijstvu, obrti in trgovini, je treba primernih pogodb z drugimi državami. Kako se more to od Turka pričakovati, ki nima niti toliko državnih dohodkov, vkljub temu, da paše odirajo, kar morejo, da bi plačeval svoje uradnike in vojake. Uradnik in vojak sta navezana na svojo zvitost, predrznost in prekanjenost. Morata se dati podkupovati, morata slepariti, morata ropati, da živita. Tak država naj se briga za gospodarsko povzdigo svojih narodov! Kdor to pričakuje, je preprostejši od otroka, ki išče šibe, s katero bi sklatil zvezde z neba.

Turčija ima pa tudi sosedo, katerim ni vseeno, kako je z njo. Bulgari, Srbi in Črnogorci imajo vedne praske s Turki ob mejah. Razviti se ne morejo, kakor bi radi, dokler jim je Turek na poti. V Macedoniji žive od Turkov zati-

rani, izkoriščani Bulgari in Srbi, ki si po pravici ne morejo drugega žele, nego da bi kmalu vrag vzel Turke in bi se oni državno združili s svojimi brati. Na to delajo; zato so v Macedoniji vedni pūnti. Posamne čete bojovitih mož so vedno na delu. Kri ne neha teči v Macedoniji. Grki tudi z žalostjo gledajo, koliko njihovih bratov je zlasti po otocih Sredozemskega morja še pod Turki. Teh reči ne spravi nihče s sveta, dokler bo v Evropi karta kazala, da imajo Turki še svojo državo.

Turki imajo pa še dva druga večja soseda — Ruse in Avstrijo. Rusi morajo dobiti trajno, stalno pot iz Črnega morja skozi Dardanele; to rabijo ne samo za vojne ladje, nego še mnogo bolj za svojo trgovino. Japonsko-ruska vojska bi bila skoraj gotovo imela drugačen konec, če bi bilo Rusu mogoče s svojimi ladjami po kratki poti skozi Dardanele in Suez priti do Vzhodne Azije. Kakšno škodo ima Rus za svojo trgovino, če mu ozko pot v svet Turek lahko z minami zapre, kakor se je letos že zgodilo? Kako naj pa pride s svojim žitom do svetovnega trga? Zato pa ne more ruska politika izpustiti izpred oči težnje, da postane Carigrad ruska last. Danes pač Rus dobro ve, da je nevarno dregati v turško državo, ker se druge države niso dogovorile o tem in bi torej izzval veliko svetovno vojsko, v kateri lahko pride, če se zanj nesrečno konča, mnogo dalje od svoje poti v Carigrad, kakor je sedaj. Zato razumemo, da sedaj miri Bulgare, Srbe in Črnogoro.

Kaj pa Avstrija! Bosno in Hercegovino ima. Srbi v teh deželah še niso opustili svoje želje po samostojni veliki srbski državi. Ob vsakem šumu skoči ta misel na dan. Med Srbijo in Črnogoro je zdaj ozek pas — Novi Bazar — ki je turška last. Če začne propadati turška država, nastane za avstrijsko trgovino silno važno vprašanje, kdo naj dobi ta pas? Avstrija ga mora zahtevati zase, ker mora imeti prosto pot iz Bosne do morja, do Soluna. Zato mora poseči vmes, če nastane na Balkanu kaka vojska. Imamo pa še Lahe, ki žele v Sredozemskem morju več moči, ti jo morejo dobiti samo na turški račun. Zdaj, ko si hočejo Francozi z Angleži vred zagotoviti vso moč v Sredozemskem morju, je ta reč za Lahe še bolj važna in potrebna.

Take so razmere. Turek in Lah se bojujeta, med krščanskimi narodi na Turškem vre, manj-

ši sosedje čakajo na ugodno priliko, veliki sosede imajo pri tem tudi braniti svoje silno važne koristi. Ostale evropske oblasti, zlasti Francozi in Angleži bi še zavoljo Sredozemskega morja skočili vmes, da bi varovali svoje koristi in dosegli novih. Iz vsega tega je jasno, da je takorekoč vsak dan, dokler še životari evropska Turčija, velika vojska mogoča. Kaj bi bilo pa v tem slučaju z našo trgovino, ko imamo samo v jadranskem morju pot po svetu odprto. Naša tekstilna industrija potrebuje bombaža in volne od drugod. Industrija sploh ne more živeti pri nas, če ji je prodaja v svet zaprta, zlasti pa če ne more na Balkan. V vojnem času bi se to zgodilo in kaj nas čaka, si tudi najbolj zaspani državljan lahko misli. Na stotisoče delavcev na cesti brez groša, brez jela. Notranji boji bi bili na dnevnem redu, ker navsezadnje je lakota vendarle največji in najnevarnejši hujšak, če rabimo besedo, ki se zdaj tolikrat ponavlja, če gre za delavske zahteve.

Zato je pa za nas zdaj eno najvažnejših vprašanj, kaj naj se stori za delavce, ko so brez dela. To vprašanje zanima, ali vsaj mora zanimati vse. Siloma zahteva odgovora. Odločili smo se za to, da bomo v prihodnjem letniku to vprašanje, ki je pri nas v Avstriji in sploh tudi drugod še zelo neobdelano, pojasnili. Dobili smo za to delo strokovnjaka in prepričani smo, da nam bodo naši bralci hvaležni. Že zavoljo tega pričakujemo, da bo prihodnje leto, ki ga pričenjamo z mesecem novembrom, število naših naročnikov znatno poskočilo. Poskrbeli bomo, da bo vsak članek zase celota in da bo vsak tako pisan, da ga bo lahko vsak razumel. Trdno pa tudi upamo, da bo naše delo v tem oziru ne samo v pojasnilo in poduk, marveč da se bo za delavce in za vso družbo začel resen boj, da se reši imenovano najvažnejše vprašanje.

Tobačno delavstvo.

Shod Podpornega društva.

Shod Podpornega društva dne 30. t. m. v Ljudskem Domu je bil sijajno obiskan. Novoustanovljeni odseki, ki so pod odborovim vodstvom izvedli prvo svojo akcijo, so se prav dobro izkazali. Čast jim! Zborovanje vodi predsednik Čatar, ki podeli besedo poslancu dr. Kreku.

ben, porine predenj z juho napolnjen krožnik in reče: »Žri, debelo prase!«

Vojak odgovori: »Ja« in prične jesti. Zelo mu diši. Kmet pa, ko vidi, da je zopet pridobil na ugledu, pomežikne svojim poslom, ki sede v strahu, a kljub temu komaj, komaj zadržujejo smeh.

Ko poje Prus svoj krožnik juhe, mu ga naš Tone še enkrat napolni. Juhe zopet zelo hitro zmanjka. Tretjega krožnika pa vojak noče več izprazniti, dasi ga hoče kmet prisiliti in mu prigovarja: »Še to si stlači v svoj vamp. Hočem te odebiliti. Žri, debeli pujsek!«

Vojak, ki le razume, da ga silijo jesti, se zadovoljno smeja in pokaže z roko, da je sit.

Naš Tone ga nato čisto zaupno potaplja po rami in kriči: »Moj prešiček se je torej dovolj nažrl!« Malo manjka, da ga smeh ne zaduši. Iz grla ne spravi besedice. Nekaj mu pride na um, kar se mu zdi tako smešno, da se mora smejati.

Povsod je naš Tone predstavljal Prusa kot svojega prešička. Tudi posli so se krohotali.

Postal je tako dobre volje, da naroči žganje. Vsi morajo piti in trkati s Prusom, ki, da pokaže, kako da mu diši, emokne z jezikom. Naš Tone mu pa kliče: »Kaj ne, dobra pijača, pij kakor da si doma, moj prešiček.«

Guy de Maupassant:

Naš Tone.

Vsi mu pravijo »Naš Tone«. Zakaj? Zato, ker mu je Tone ime in mogoče tudi zato, ker rad dobro živi, ker je vedno vesel, je veliko, pije tudi rad in dasi že leze v sedmi križ še vedno za ženskami nori.

Naš Tone je kmet v Cauxški pokrajini. Lici sta rdeči, širokopleč je in debel, noge so dolge, samo nekoliko presuhe za pezo njegovega mogočnega telesa.

Žena mu je pred leti umrla. Živi sam na svojem posestvu z deklo in z dvema hlapcema. Gospodar ni slab. Pridno obdeluje zemljo in je umni živinorejec. Njegova dva sinova in tri dobro omožene hčere žive v okolici. Vsak mesec enkrat kosijo otroci pri svojem očetu. Naš Tone slovi po svoji telesni moči.

Ko so prišli v deželo Prusi, je obetal »Naš Tone« v beznici, da pomori sam celo armado Prusov. Mož je pristni Normanec, ki zelo radi bahajo in se postavljajo. S pestjo udari po mizi »Naš Tone« tako, da čaše in kozarci poskočijo in zakriči z rdečim obrazom in s prisiljeno togoto: »Grom in strela, to jih bom dal. Dva moram zadaviti!« Seveda, tako je le govoril, mislil

si je pa, saj Prusi nikdar ne pridejo do Tameville. Ko je pa čul, da so došli Prusi že v Rautôt, ni zapustil več svoje hiše, v kateri je skozi kuhinjsko okno neprestano škilil na cesto, kakor da se zdaj, zdaj morajo pojaviti pruski bajoneti.

Ko neko jutro s posli zajtrkuje, se duri odpro. V hišo stopi župan, kateremu sledi vojak s črno čelado. »Naš Tone« bliskoma poskoči, njegovi posli ga gledajo in pričakujejo in mislijo, zdaj, zdaj raztrga Prusa v drobne kose. A nič se ni zgodilo, čisto nič. Naš Tone seže marveč smehljaje županu v roko, župan, ki se tudi smehlja, mu pa pravi: »Viš, tu sem ti enega pripeljal. Danes ponoči so prišli. Ne napravi zdaj nobene neumnosti, ker groze, da bodo morili in požigali, če se najmanjša stvar pripeti. Svetujem ti, daj mu jesti. Zdi se mi, da je dober fant. Zdaj pa adijo, moram naprej. Vsak vaščan dobi enega pruskega vojaka.«

Naš Tone obledi in ogleduje Prusa; krepkega mladeniča, rdečih lic, rejen, modre oči, plave lase in brado. Izgleda, kakor da je boječ, neumen in dobrovoljen človek. Normanec takoj ve, kakšnega gosta so mu pridelili in mu pomirjen pokaže stol. Nato vpraša: »Želite li juho? Ptujec očitno ne zna niti ene francoske besedice. Našemu Tonetu zdaj takoj zraste gre-

Izvajanja poslanca dr. Kreka.

Govornika veseli shod, ker delavstvo s svojo udeležbo dokazuje, da se socialnega dela v javnosti ne boji. Prosi, naj bi se gledalo na to, da se osobito mladi fantje in dekleta pridno udeležujejo predavanj in tečajev, ki jih bo zopet prirejala Slovenska krščanska socialna zveza. Priporoča delavkam tečaja za šivanje in likanje. Želi, naj bi dobili v delavstvu mož in ženo, ki bi imeli tudi sami korajžjo nastopati. Naj se za to priložnost za pouk nikdar ne zamudi. Govornik nadalje opozarja na dogodek v ljubljanski predilnici, kjer so nad sto delavcev postavili na cesto. Želi, naj bi to vsak tako čutil, kakor da se je njemu zgodilo. Vi ste bili ravno tako na cesti, preden niste prišli v tvornico in na cesti jih je veliko, ki bi tudi radi v tvornico prišli, pa niso prišli. Ta dogodek naj povzroči, da se ojači in utrdi delavska vzajemnost in skupnost. Slab delavec je tisti, ki gleda tako daleč, kolikor daleč segajo zidovi tvornice. Ob takih časih recite, kaj bi bilo, če se meni kaj takega zgodi. Delodajalci računajo in vedno trde, kako da je združeno delavstvo. Torej sami zahtevajo, da naj se delavstvo združuje. Govornik nato primerja razmere zasebnih podjetij z državnimi, v katerih se more delavstvo naslanjati tudi na poslance. Na zasebna podjetja poslanci nimamo vpliva. Govornik se nato peča z zadevami, ki jih razpravlja državni zbor.

Delavske zahteve.

Tajnica Podpornega društva Marija Andlovce predlaga primerne resolucije, da naj se uvrsti ljubljanska tobačna tvornica v II. krajni razred, 12. plačilno stopnjo. V ljubljanski tobačni tvornici bi bilo prav, da bi lahko v tvorniški kuhinji dobivalo delavstvo tako mleko kakor kavo. Tozadevna prošnja se vloži na domače ravnateljstvo. Nadalje naznanja v imenu odbora, da naj se člani hitro vpisujejo v Pogrebni zaklad, ker se z Novim letom uvede čakalna doba. Vsakemu je priporočati, da naj kmalu pristopi k Pogrebni zakladu tudi za to, ker čimdlje bo kdo član zaklada, tim večjo pogrebno podporo dobi, ker se poviša vsakih pet let. Občinski svetnik Tomaž Novak predlaga: Odboru se naroča, da izdela glede na ureditve dohodninskega davka primerno resolucijo, ki naj se izroči poslancu S. L. S. Poroča tudi o svojem delovanju v ljubljanskem občinskem svetu za koristi delavstva tobačne tvornice. Podpredsednik Podpornega društva Anton Novak govori o zahtevah moškega delavstva in predlaga: Odboru se naroča, da izdela primerno vlogo na poslance S. L. S. s prošnjo, da se zavzamejo za vsem svojim vplivom za to, da se nevzdržljive razmere v splošni manipulaciji izboljšajo. Končno izjavi drž. poslanec Gostinčar, da se bodo kakor vedno zavzeli poslanci S. L. S. z vso silo za zahteve tobačnega delavstva, nakar zaključi tovariš Čatar krasno uspeli shod. (V »Glasniku« se objavi o shodu še podrobnejše poročilo. Uredn.)

Med brati in sestrami.

Iz Idrije. »Slovenski Narod« piše, da je »Naša Moč« hujša od cigana. Kdo je cigan, pogledjmo le, kaj piše v istem dopisu in precej ga imamo pri rokah. Trdi, da je bil pouk v 8. razredu pri naših nunah tako škandalozen in nu-

ne tako nekvalificirane poučevati v osmem razredu, da ga je vlada zato sama odpravila. Temu nasproti pribijemo kot resnico, da vlada sploh in noben njihov nadzornik, ne tukajšnja direkcija ni med letom nikoli inspicirala pouka, tedaj ni vedela nič o kaki škandaloznosti, zaprla ga je edino zato, ker so združeni liberalci in socialni demokrati na Dunaju delali za odpravo tega zavoda, pa tirjali osmi razred na rudniški šoli. Drugič so nune kvalificirane za osmi razred, ker učiteljica tam ima izkušnjo za meščanske šole, česar pa nobena učiteljska moč na rudniški šoli ni takrat imela. Spričevalo in skušnjo pred zeleno mizo najbolj pokaže, kdo je kvalificiran, tedaj dopisnik kot cigan na laž postavlja višje oblasti, ki po težki skušnji in dolgem študiranju povedo, kdo je za tak pouk, kdo ne. — Pogledjmo še, kaj je bil uspeh tega pouka! Vse učenke so koncem leta napravile težko skušnjo pred drugimi učitelji, kakor so jih tu poučevali in vedno je bil navzoč c. kr. deželni nadzornik Levec. Sedaj se pa ozrimo na uspehe naših šol v Idriji. Na realki je bilo koncem leta v vsakem razredu po več dvojok, tedaj se je v vsakem razredu dobilo nekaj dijakov, ki niso izdelali niti pred svojimi učitelji. Na osmem razredu pri uršulinkah so pa izdelale vse učenke pri ptujih učiteljih. Če bi bil po mnenju dopisnika v »Narodu« pouk pri nunah škandalozen, je moral biti v naši realki trikrat bolj škandalozen, kajti končni uspeh je bil še več kot trikrat slabši kakor pri nunah. — Ali naj primerjamo uspehe na c. kr. ljudski šoli? zopet v vsakem razredu koncem leta več dvojok. Druga ciganska dopisnika »Sloven. Naroda« je zopet: »če bi Idrija ne imela tako žalostnega poslanca v državnem zboru, kakor je Gostinčar, bi imela tudi že osmi dekliski razred.« Morda bo to verjel kak mlad sokol, starejši že težko, a mi rudarji pa vemo drugo. Kdo pa je dosegel šesti in sedmi razred, kdo je bil že tako daleč pripravljen, da je bil celo osmi razred v proračunu? Ni bil li to prejšnji deželni poslanec dekan Arko? Ni li on vselej sklical družinske očete vseh treh strank in jih kot deputacijo vodil v grad, kadar se je tu mudil kak višji uradnik od ministrstva. To vemo mi, ki smo bili zraven, vemo pa, da je takratni državni idrijski poslanec tako nevednost o šolskih razmerah idrijskih pokazal, da je še dandanes oče dopisnikov hud, če ga spomniš na dr. Ferjančiča. In sedanjí deželni poslanec za idrijsko mesto, kaj je storil? Govoril je pač oblastno pri shodu v Didičevi dvorani, kako potreben je pouk in razširjanje šol, a v praksi ni nikoli še pokazal, kaj liberalci zna. Celó že v proračun postavljen osmi razred ni znal v štirih letih pridobiti. Tako so delali ti liberalni poslanci v zadnjem času, ki so jih Idrijsčani volili bodisi v državni ali deželni zbor. In sedaj piše po cigansko v »Narodu«, da je Gostinčar žalosten poslanec, ker ni dosegel osmega razreda. To je pač zadeva in dolžnost deželnega idrijskega poslanca. Saj se je pokazal naš prejšnji, ko nam je dosegel šesti in sedmi razred, dasi so mu od vseh strani nagajali. Ko je bil že izposloval sedmi razred, se naenkrat pri liberalni gospodi konštirali, da je le 12 učenk sposobnih za višji razred in za 12 deklic pač ne kaže otvoriti novega razreda. Kaj ne, to je bila škandaloznost? Kaj si mislijo drugod v Idriji, če se pri 600 učenkah v osemih letih primorane šolske obveznosti dobi le 12, ki šesti razred izdelajo. Ali bodo hude naše učiteljice, ko te uradne podatke razkrivamo, a zakrivil jih je znani do-

svojim znancem: »Dajte mu, kar imate, ker vse žre.« Pa so Prusu ponujali kruh, namazan s surovim maslom, krompir, mrzlo pečenko.

Vojak, nekoliko omejen, miroljuben fant, pojé tudi res iz uljudnosti in je ginjen. Malo manjka, da ne zbolí, ker mu tako strežejo. Obleka mu postaja tesna, vsled česar mu Anton veselo svetuje: »Čuj, pujske moj, kmalu si moraš drug hlev pustiti napraviti!«

Časoma postaneta res najboljša prijatelja. Če gre stari Tone po svojih poslih, ga vojak mnogokrat spremlja, ker gre rad s svojim gospodarjem.

Vreme je slabo. Mraz hudo pritiska v strašni za Francijo usodni zimi leta 1890.

Stari Tone, ki izkuša pri vsaki stvari kaj dobička napraviti, se boji, da ne bo imel spomladi dovolj gnoja za svoje polje in kupi zalogo od sosedu, ki se nahaja v zadregi. Zgovorita se, da odpelje naš Tone vsak večer en voz gnoja.

Ko se zmračí, se odpelje s svojim vozičkom v pol milje oddaljeno sosednje posestvo, kjer je kupil gnoj. Vsak dan ga bolj veseli pitati svoje pujske. Vsi otroci pritečejo, da vidijo, kako pita stari Tone svojega pujska.

Vojak pa nekaj sumi. Če se smeja, šviga njegove oči nemirno okoli, večkrat jezno zazare.

pisnik v »Narodu«, ki nam očita ciganske laži, a so prisiljeni z dejanji na dan, da se vidi, kdo je cigan. Imamo pa še tvarine, če hoče biti dvojni cigan.

Sava. Strokovno društvo delavstva K. O. D. na Savi se s tem natopleje zahvaljuje vsem, ki so kakorkoli pripomogli, bodisi z darili ali dobitki kakor tudi slavnemu godbenemu odseku, da se je tombola dne 29. septembra tako ugodno izvršila. Za odbor J. Korošec. — Strokovno društvo priredi dne 6. oktobra t. l. ob pol deseti uri v Delavskem Domu na Savi društven shod. Predaval nam bo gospod profesor Marinko: Delavstvo in organizacija. Člani, udeležite se v polnem številu predavanja ter pripeljite seboj svoje tovariše!

Socialna demokracija v pravi luči.

(P. M. H.)

Živ kameleon ima to lastnost, da izpreminja svoje barve. S kameleonom lahko primerjamo v obče vse socialne demokrate, ki tudi ne kažejo vedno iste barve. V javnosti, pred občinstvom so ti najnedolžnejši ljudje, ki ne želijo nič drugega, kakor po docela postavnem potu osrečiti trpeči človeški rod. A v vse drugačni luči se ti kažejo na svojih sestankih, kjer se čutijo varne, kjer se jim ni treba bati odkritosrčnih, nepristranskih in poštenih kritikov. Tam se ti popolnoma prelevijo: iz krotkih ovčic postanejo krvoločni volkovi. Odkod ta izprememba in zakaj? Tako se izpreminjajo zato, ker se prepričani, da se v kalni vodi najlažje ribari in lovi; zato, ker vedo, da bi jih vse zapustilo, ako bi svetu kazali pravo barvo.

Njih glavni in prvi smoter je, preobrniti ves družabni red v družini in državi brez ozira na večna načela sveta, cerkve in obstoječe razmere. A tega ti v javnosti ne bo socialna demokracija nikdar pripoznala. Ravno ta, ko javnosti ne izda načina, po katerem hoče to doseči. Zato se kaj rada skriva za gotovimi puhlicami, s katerimi vara svoje pristaše, da gredo za njo čez drn in strn, da slepo prisegajo na vsa njena načela, naj bodo še tako protinaravna in brezbožna. A prevelika gorečnost, ki se socialnih demokratov včasih polasti na shodih, jih večkrat zapelje, da se sami sebe izdajo. In ti gostobesednosti, katera jih takrat do cela prevzame, se moramo zahvaliti, da so nam znana njihova načela, njihov pravi cilj in tudi način, kako da hočejo ta cilj doseči; kajti kakor se iz sadu spozna drevo, je li dobro ali slabo, tako nam tudi oficijelne izjave soc. demokratov, posebno njihovih glavnih voditeljev, kažejo soc. demokracijo v pravi luči, namreč, kaj so soc. demokrati in kaj hočejo!*)

Socialna demokracija in revolucija.

Mislim, da še nisi in tudi najbrž ne boš (vsaj sedaj še ne) slišal, soc. demokrate govoriti: »Mi hočemo naš cilj doseči s silo, z revolucijo!« Že besedica »revolucija« jih spravi v neljubno zadrego; a to le v javnosti, pred občinstvom, ki še ne prisega slepo na njihove besede. Napram javnosti namreč so vsi sociji več ali manj veliki prijatelji obstoječega reda, tako v državi, kakor v družini. Vsaj pošiljajo cesarjem in drugim mogotcem udanostne izjave, se odzivajo vabilom na dvorne pojedine, so pripravljeni se pokloniti temu ali onemu vladajočemu knezu, glasujejo za vojne potrebščine itd. Le reci jim »revolucionarji ste, po prekuciji hlepíte, za njo stremíte, ves obstoječi red bi radi prevrgli«, boš videl, kako sveta jeza se jih bo polastila, s kako namišljeno ogorčenostjo si bodo enkrat za vselej prepovedali taka natančevanja! Hinavci!

Take se kažejo v javnosti tam, kjer se ne čutijo še varne! To je maska, ki naj bi nerazsodnemu občinstvu prekrila njihovo pravo mišljenje in mnenje o sedanjem družabnem redu. Oglejmo si te dvonožne kameleone nekoliko na-

*) Citate: glej »Der Sozialdemokrat hat das Wort« von Dr. E. Käser IV. Freiburg i. Br. 1911.

Miglaj našim bravcem

naj bi bilo sledeče pismo, ki ga je pisal Njegova visokost **Jožef knez Rohan** iz Schottwien: »Presenetljivo učinkovanje **Elza-fluida** presega resnično vse pričakovanje in objaviti morete, da so meni in mojim znancem **Fellerjev Elza-fluid** in **Elza-kroglice** prav izvrstno služile pri raznovrstnih boleznih, kakor pri glavo- in zobobolu, bođenju, trganju, pri bolečinah v križu, kašlju, želodčnih boleznih, slabostih itd., zlasti pa krepi **Elza-fluid** pri oslabelem vidu oči. Zato kar najtopleje priporočam to zdravilo, ki naj ga ne pogrešajo v nobeni hiši.« Naši bravci, ki bi hoteli poizkusiti ta preparat (to zdravilo, morejo dobiti Fellerjev fluid z v. zn. »Elsa« za 5 K franko, ako pišejo naravnost na **E. V. Feller**, dvorni lekarnar v **Stubici**, Elza-trg 264 na Hrvaškem.

Naš Tone ne gre zdaj iz hiše brez Prusa. Prilika se mu zdaj nudi, da se nad sovražnikom maščuje, zahrbtno in hudobno, tako kakršen je sam. Vse prebivalstvo, ki se trese pred sovražnikom, se za hrbtí zmagovalcev smeji šalam, ki jih zbija »Naš Tone«. Res šaliti se je tako znal, da mu ga ni kmalu kos. Le takemu trapu pade tudi taka traparija na um.

Vsako popoldne gre zdaj »Naš Tone« s svojim prešičkom roko v roki k svojim sosedom. Taplja Prusa po rami, ga predstavlja z veselim obrazom in blebeto: »Poglejte mojega pujska! Le pogledjte, kako se je že zredil.«

Kmetje so se zabavali in govorili: »Kako smešno! Tone že še kaj iznajde!

»Za tri cekine ti ga prodam, Cezar.«

»Ga vzamem. Povabim te h kolinam.«

»Rad bi ne jedel njegove žolce.«

»Potipaj ga po trebuhu, videl boš, kako se je zredil.«

Cela družba si pomižkuje, a glasno se le ne upa smejati, ker se boji, ptujec lahko ugane, da se smeja na njegov račun. Naš Tone pa postaja vsak dan drznejši, ga ščiplje in govori: »Sama mast. Izborna slanina.« Dvigne ga kvišku in naznaní: »Tehta najmanj šest centov!«

V navado pride, da kamor pride s Prusom, mu dajo jesti. Najbolj veseli Antona, ko reče

Imate li bolečine?

Revmatiške, trganje, glavobol, zobobol? Ali ste si jih nakopali na prepihu vsled prehlajenja? Poskusite vendar bol lajšajoči zdravilni, krepilni Fellerjev fluid z znamko „Elsafluid“. Ta je res dober. To ni samo reklama! Dvanajstotica za poskušnjo 5 K franko. Izdeluje lekarnar Feller v Stubici, Elsatrg 264 (Hrvatsko).

tančneje in sicer najmanj jih razsvetlijo voditelji njihovi sami.

Bebel, znani voditelj soc. demokratov v Nemčiji, piše v svoji knjigi »Die Frau«, ki je l. 1910 doživela že 51. izdajo: »Boj novega sveta s starim svetom se je vnel na celi črti. Nove trume so stopile na pozorišče; bojujejo se s toliko inteligenco, da svet še ni videl takega boja in ga tudi več ne bo. To je zadnji soc. boj (»Die Frau«, l. 1910, str. 484).«

S temi besedami nam torej Bebel napoveduje zadnji boj (o tem naj sodijo drugi), a tudi skrajni boj novih razmer z zastarelimi ali recimo z starimi ne več vzdržljivimi razmerami. Ta boj bi sam na sebi še ne bila nobena nesreča; vsaj nas zgodovina in vsakdanja skušnja uči, da so se zastarele oblike in razmere še vedno morale umakniti novejšim, času primernejšim, ali da so se morale vsaj temeljito preustrojiti in novejšim prilagoditi. Za ta proces, za ta prehod je pa bilo treba vedno nekega boja. Zatorej bi tudi ta neizprosni boj, ki ga napoveduje Bebel, sam na sebi še ne bila nobena nezgoda, ako bi ne bil način, kako mislijo soc. demokrati ta boj izvajati, skrajno brezbožen, nečloveški, da protinaraven.

Naj žopet govori zapisnik, ki so ga sestavili naši ljubi bratci na sestanku v Kopenhagenu leta 1883: »Ni misliti na to, da bi se sedanje družabne razmere spremenile »mirnim potom« (Protokoll des Kongresses Kopenhagen S. 26.«

Soc. demokratje torej hrepenijo z dobropremišljeno namero in železno doslednostjo po socialno-političnem preobratu, ki je pa po njihovem lastnem prepričanju nemogoč brez nasilnosti, nemogoč brez prelivanja krvi, nemogoč brez kršenja pravic, recimo naravnost, nemogoč brez prekucije v pravem pomenu besede. Vsaj nam to trditve podpre sam Bebel, gotovo verodostojna in povsem zanesljiva priča: »Kdor meni, da zamore socialna demokracija doseči svoje zadnje cilje na podlagi sedanjih parlamentarnih in konstitucionalnih razmer, je ali goljuf, ali pa ne pozna zadnjih soc. demokratičnih ciljev. (Verhandlungen des Parteitage zu St. Gallen 12, 13, 1887).«

Ali ni to dosti jasno povedano? Ali potrebujemo še kakega komentarija? Mislim, da ne!

Kako hočejo doseči svoj cilj, nam kažejo še naslednje besede: »Ako se bodo soc. demokraciji delale ovire pri prizadevanju po dosegi svojega cilja, se ne bo ustrašila nobenega sredstva (Protokoll des Parteitage zu Wyden Schweiz 28 aus dem Jahre 1880).«

Na mednarodnem delavskem kongresu v Curihi je rekel Liebknecht: »Ako bi v Nemčiji vladale ruske razmere, bi nemškimi soc. demokratom ne preostajalo drugega, kakor taktika nihilistov (Internationaler Arbeiterkongress Zürich 44—1880).« Kakšno taktiko pa imajo nihilisti, nam je znano!

Naj zadostujejo te izjave voditeljev socialne demokracije.

Iz njih, krščanski delavec, krščanska delavka, lahko spoznaš, da hoče soc. demokracija le s silo, s krutostjo, le po krvavi revoluciji do speti do svojega cilja. Nadalje spoznaš, da ti, ki se držiš še krščanskih načel, ki imaš še pravi pojem o resnici, o pravici, o avtoriteti, o človekoljubnosti izvirajoči iz krščanske ljubezni, da ti, ki si prepričan, da mora človeška družba, ako hoče biti čisto in večno srečna, temeljiti na božjih večnih načelih, katerih pa soc. demokracija noče priznati, noče upoštevati, ne moreš iti skupno z njo, ampak da moraš hoditi pot, ki ti jo kaže sveta cerkev in njena načela, ki so zidana na razodenje Boga, ki želi in hoče sam, da bi človeška družba že tu na zemlji živela srečno in zadovoljno in tudi po smrti našla v Njem samem največjo in popolno blaženstvo.

Ako pa soc. demokracija tako srčno želi že skoraj svet osrečiti z nasilnim preobratom, zakaj vendar ne začne svojih načrtov tudi v dejanju izpeljevati? Odgovor na to vprašanje nam ne dela nobene težave, nobenih skrbi, ker nam ga dajo v preveliki gorečnosti gostobesedni voditelji soc. demokratov:

Ko so soc. demokratje leta 1880 zborovali v Wyden-u (Švica), so med drugimi pozdravnimi adresami dobili tudi sledečo: »Kadar bode (namreč vi, soc. demokratje iz Nemčije) vsled neznosnega trinoštva, vsled taktičnih vzrokov ali po pritisku vladajočih razmer prisiljeni, za teči se k revoluciji, kadar bote dvignili kvišku zastavo upora, potem bo odmev tega klika alarm, tudi pri nas nad vse močno odmeval in velike množice bodo sledile temu klicu. Prepri-

čani smo namreč, da bo proletarijat le z silo in močjo (torej z orožjem v roki, s požiganjem, z umori — op. stavca.) cesarje in vse druge mogotce sveta treščil raz prestola. Pa danes se še vzdržimo vsake nasilnosti, ker smo še v manjšini. Zato pa zbiramo delavce, jih izobrazujemo in jih tako pripravljamo na oni veliki dan (Protokoll des Kongresses Wyden 11 ex 1880).«

In tega mnenja, da se preobrat, kakor si ga predstavlja soc. demokracija, ne bo vršil in tudi izvršiti ne more mirnim potom »je tudi Pfund, apostol soc. demokratov. V knjigi »Unsere Taktik« piše namreč: »Državnozbornski govori in večinski sklepi ne rušijo prestolov, ne razlaste razlastivcev, ne odstranjajo razlik med posameznimi sloji človeške družbe in ne udeležujejo človeških pravic. To vse bo izvršila le mimoidoča »diktatura« (odkritosrčni človek bi rekel »revolucija« op. stavca), proletariata, recimo odkrito »naša lastna moč. (Unsere Taktik, str. 34).«

Brez skrbi lahko približemo: »Soc. demokratje so sami popolnoma prepričani, da do onih zadnjih ciljev, kakor radi imenujejo svojo bodočo državo, katere s toliko intenzivnostjo zasledujejo, ne morejo priti mirnim potom, po naravnem razvoju razmer, po mirnem izpeljevanju socialnih programov in mirnem udeleževanju reformnih problemov, ampak da zamorejo svoje cilje doseči le po načinu, ki ne odgovarja pravici, ne morali, ne krščanski ljubezni, ki je nasprotno vsega zaničevanja vreden nasilnosti, revoluciji in prekuciji.

ato pa ni sveta dolžnost samo vsakega posameznega resnico in pravico ljubečega človeka, ampak tudi celokupne človeške družbe vse svoje moči napeti, da se soc. demokraciji ta hudobni načrt ponesreči.

Preprečili pa bomo ta načrt le tedaj, če bomo močni po številu, močni po duhu!

Zatorej vama, krščanski delavec, krščanska delavka, kličem v spomin besede, ki jih beremo v zapisniku soc. dem. strankarskega sestanka (St. Gallen, str. 42): »V ljudstvu je moč. Mase ljudstva moramo pridobiti.« Te be sede si dobro zapišite v srce. Uče nas soc. demokratje sami, kaj moramo storiti, da jim preprečimo njihove načrte, prečrtamo njihove račune. Mi moramo pridobiti mase, množice. Ljudstvo mora biti na naši strani, pod zastavo Kršč. soc. zveze, v našem taboru. Da pa pridobimo ljudstvo, mu moramo pri vsaki priliki z besedo in peresom odkrivati vso hinavščino, neznačajnost in podlost soc. demokracije, kazati ljudstvu vse škodljive posledice, ki bi jih imel preobrat, kakor si ga predstavljajo soc. demokratje, z eno besedo, mi moramo soc. demokracijo, tega političnega kameleona, do cela razkrinkati, tako da bo stala pred svetom v pravi luči, taka, kakršna je v resnici, z vsemi njenimi željami, nameni in cilji. Treba je ljudstvo prepričati na podlagi zgodovinskih faktov in drugih neovrgljivih dokazov, da je preobrat v smislu soc. dem., le utopija, ki se ne bo nikdar uresničila in ki bi bila, ako bi se res uresničila, največja nesreča za človeški rod.

Nasprotno pa moramo ljudstvo opozoriti, da krščanski socialci teži tudi po preobratu, do katerega pa hoče priti ne preko trupel nedolžnih žrtev, s požigom in umori, ampak po naravnem razvoju in spopolnjevanju že obstoječih v resnici dobrih, a zastarelih, času ne več primernih naprav, upoštevaje vedno neizpremenljiva in za vse čase in kraje in vse ljudi veljavna večna načela pravice, resnice in prave krščanske ljubezni.

Da pa bomo ti dvojni nalogi res kos, zato naj vsak po svojem stanu in svoji moči pridno in neumorno:

agitira, organizira in študira!

Delavski vrtovi.

Na mednarodnem shodu za delavske vrtove meseca septembra leta 1910. se je zahtevalo: občine so dolžne za delavce ustanoviti delavske vrtove, ki se prepuste brezplačno rodbinam, ki imajo veliko otrok. Nemški odposlanci na tem shodu so priporočali sledečo resolucijo:

Država in občine so dolžne, da prepuste vrtnarskim družbam del primerne zemljišča proti primerni odškodnini.

Važnost delavskih vrtov v splošno ljudsko korist so izpoznali že sredi minulega stoletja. Med drugimi mesti so v Lipskem in v Bremenu priredili take vrtove.

Zadnjih dvajset let se za delavske vrtove zavzemajo v prvi vrsti Francozi. Prve delavske

vrtove so ustanovili leta 1891. v Sedanu. Posebno v ta namen ustanovljeno društvo je dajalo potrebnim osebam po 300 kvadratnih metrov obsegajoče vrtove. Najemniki delavci dobe tudi semena, gnoj in orodje.

Sedanskemu zgledu so sledila kmalu tudi druga mesta. Oblika, kako se je misel udeleževala, je zelo različna. Navadno so vrtove delavcem razdeljevali v uporabo za dobo vrst brezplačno, šele čez leta so najemniki dolžni, da plačujejo malo odškodnino. Zdaj obstoja v 200 francoskih mestih nad 12.000 delavskih vrtov, ki deloma preživljajo skoraj 50.000 oseb.

A delavskih vrtov nimajo zgolj Francozi, tudi v Belgiji, na Nizozemskem, Danskem, Angleskem in v Severni Ameriki (Filadelfija) so se udomačili.

V Nemčiji ustanavljajo delavske vrtove deloma občinske uprave, a ustanavljajo jih tudi zasebniki in zadruga. V Nemčiji delavski vrtovi ne nosijo dobrodelnega značaja, kakor drugod, največ jih dobe delavci proti odškodnini v najem.

Vrtove izročajo delavstvu v uporabo na dva načina. Mesta ali sama parcelirajo vrtovom namenjen svet in posamezne parcele, 200 do 400 kvadratnih metrov, izročajo delavcem ali pa dajo zemljišče splošno koristnim družbam ali vrtnim društvom v najem. Družbe ali društva sama zemljišča parcelirajo. Uvedli so tudi že način, da so enemu zasebniku dali zemljišče v najem, ki ga je potem oddal podnajemniku. Tako so izkušali v Berlinu, a ta način se ni obnesel.

Pogoji za najem vrtnih parcel so jako različni. Navadno so sledeča načela: Mesto zgradi parcele, vpelje vodo, posameznim najemnikom nabavi tudi sadna drevesa in grmiče, sredi nasebine napravi tudi telovadišča in igrališča, da jih uče. Vrtove obdelujejo najemniki sami. Najemnina je zelo nizka: 10 do 20 fenigov znaša za kvadratni meter, tekom let se navadno poveša. Plačuje se navadno v tedenskih in v mesečnih obrokih.

Mesto Berlin, Vratislava, Charlottenburg, Draždane, Hamburg, Monakovo, Halle, Darmstadt, Poznanj imajo delavske vrtove.

Zasebniki so ustanovili v Nemčiji tudi veliko delavskih vrtnih naselbin. Nazivajo jih po znanem človekoljubu Schreiberjevi vrtovi. Schreiberjevi vrtovi v Lipskem se razlikujejo od drugih takih vrtov v tem, da tvori igrališče glaven del in je le malo posameznih parcel. Schreiberjeve vrtove so v velikem številu ustanovili tudi po ostali Nemčiji.

Pri nas? Eden je pred leti, ko je pripravljaj Delavsko stavbinsko društvo, gorel za delavske vrtove. Tistih 100 delavskih hiš, ki jih je zgradilo Delavsko stavbinsko društvo, obdajajo vrtovi. Mesto Ljubljana, ki pride tu v poštev, tega ni umevalo in te za delavstvo tako važne stvari še danes ne umeva. In koliko dobrega bi lahko ljubljanska občinska uprava storila? Ali kaj stori? Nič! Sveta ima veliko preveč, ki mestni občini le malo donaša, kadar se oddaja košnja v najem. Ali bi se mestni travniki ne dali izpremeniti v lepe delavske vrtove?

?Kateri

kavini pridatek naj kupim? Izbira je v resnici težka, — kajti toliko ponudb človeka naravnost zbega!

Kaj rabite Vi, gospa soseda? — Jaz? — Jaz sem in bom ostala pri preizkušenem

pravem: **Francovem**: pridatku za kavo s kavinim mlinčkom;

od tega zadostuje: manjša: množina; on povzroči najlepši, zlatorujavi, čisti zvretek, toraj močno, slastno kavo!

**Najboljša, najsigurnejša
prilika za štedenje!**

Denarni promet
l. 1911. čez 82 milijonov K.
Stanje vlog čez 22 milijonov K.
Lastna glavica
■ K 704.939.27. ■

Ljudska
posojilnica

registr. zadruga z neomenjeno zavezo
Miklošičeva cesta 6
pritličje v lastni hiši nasproti
hotela „Union“ za franč. cerkvijo
prejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1 ure
pop. terj. obrestuje **4 1/2 %** brez
po kakega
odbitka,
tako da prejme vložnik od vsakih
100 kron čistih 4.50 na leto.
Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da
bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po
pošti so poštne-hranilnične položnice na razpolago.

Fran Povše, komercialni svetnik, vodja, gra-
šak, drž. in dež. posl. predsednik; Josip Šiška,
stolni kanonik, podpred.; Odborniki: Anton
Belec, posest., podj. in trg. v St. Vidu n. Lj.; Dr.
Josip Dermastia; Anton Kobi, pos. in trg., Breg
pri Borovni; Karol Kauschegg, velepos. v Ljub-
ljani; Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani;
Ivan Kregar, svetnik trg. in obrt. zbor. in hišni
posest. v Ljubljani; Fran Leskovic, hišni posest.
in blag. „Ljudske posojil.“; Ivan Pollak ml., tov.;
Karol Pollak, tovarnar in posestnik v Ljubljani;
Gregor Šlibar, župnik v Rudniku.

Priporočajte povsod „Našo Moč“!

AUSTRO-AMERICANA

Patniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na **Simona Kmetetka**
v Ljubljani Kolodvorske ulice 20.
Kakovostno Pojasnilo daje se brezplačno.

Priporočamo domačo trgovino z oblekami
Maček & Komp.
Franca Josipa cesta št. 3.
Založniki c. kr. priv. južne železnice.
Solidna postrežba! Znižane cene!

Bogata zaloga ženskih ročnih del in
zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol, LJUBLJANA
Mestni trg št. 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izber vezenin, čipk, rokavic, nogavic,
otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov,
žepnih robcev, ovratnikov, zavratnic, volne,
bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov
in vsakovrstnih drugih risb.

ANT. BAJEC, Ljubljana
cvetlični salon p. Trančo 2, vrtnarija Tržaška c. 34
izdeluje šopke, vence, trakove z napisl. To-
varniška zaloga vencev, prepariranih in
umetnih rastlin in cvetljic.
Zunanja naročila z obratno pošto. Brzjavlj.: Bajec, Ljubljana

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ulica 9
priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode, dečke
in otroke.
Novosti v konfekciji za dame.

I. VECCHIET
urar in draguljar, Ljubljana
Šelenburgova ulica 7, nasproti glavne
pošte.
Sprejema popravila, izvršuje zlatarska dela
po naročilu. Kupuje ali zamenja z novimi
predmeti staro zlato in srebro, brilante, dija-
mante in druge bisere. — Zaloga precizij-
skih žepnih ur. — Postrežba točna in solidna.

**Dežnike in
solnčnike**
domačega izdelka
najboljše kakovosti, pri-
poročajo po najnižji ceni
slavnemu občinstvu

Josip Vidmar, tovarna dežnikov, Ljubljana Pred Škofijo št. 19.
— Stari trg št. 4. — Prešernova ulica št. 4.
Popravila se izvršujejo točno in ceno.

Iv. Buggenig, sodarski mojster
Ljubljana, Cesta
na Rudolfovo že-
leznico št. 5.
Priporočajo svojo veliko sodov. Prevzema tudi vsa v
zalogo vsakovrstnih sodov. njegovo stroko spada-
joča dela po najnižjih cenah. Solidno delo. Točna postrežba.

Ivan Jax in sin v Ljubljani,
Dunajska cesta 17
priporočata svojo bogato zalogo raznovrstnih
vozniških koles in
šivalnih strojev
za rodbino in obri.

A. Lukič
Slovenska
konfekcijska trgovina
za gospode, dame, dečke, deklice.
Ljubljana
Pred škofijo 19.

Lekarna „Pri Kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepljivo in slast do jedi pospe-
šujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti potenju nog,
steklenica 50 v.
Ribe olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde kože, ste-
klenica 70 v.
„Sladin“ za otroke skatlja 50 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljivo sredstvo
steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstno pripomoček proti kašlju, stekl. 1 krono.
Železnato vino, steklenica 3 kroni 60 v. in 4 krono 80 v.

A. Žibert, Ljubljana
Prešernova ulica
:: priporočajo svojo ::
veliko zalogo čevljev
:: domačega izdelka ::

**Agitirajte za naše časopise, po-
sebečno za del. list „Našo Moč“.**

Pozor slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in pri-
poročljivi domači manufakturni trgovini

JANKO ČEŠNIK
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Štritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri naj-
novejše blago za ženske in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Edina in najkrajša črta v Ameriko!
Samo 6 dni!
Havre
New-York
francoska prekomorska družba
Veljavne vožnje liste (Šilkarte) za francosko linijo čez Havre,
ter liste za povratek iz Amerike v domovino in brezplačna
pojasnila, daje samo **ED. ŠMARD**
oblastveno potrjena potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska
cesta št. 18 v novi hiši „Kmetke posojilnice“ nasproti gostilne
pri „Figovcu“.

**Spominjajte se pri vseh prireditvah,
pri vseh veselih in žalostnih dogod-
kih „Slovenske Straže!“**

TEOD. KORN
pokrivalce streh in klepar, vpeljalec strelovodov ter instalater
vodovodov, LJUBLJANA, POLJANSKA CESTA 8.
Priporočajo se za izvrševanje vsakršnih kleparskih del ter pokrivanje
streh z angleškim, francoskim in tuzemskim škrljem z asbest-ce-
mentnim škrljem (Eternit) patent Hatschek z izbočno in ploščato
opeko, lesno-cementno in strešno opeko. Vsa stavbinska in galan-
terijska kleparska dela v priznani solidni izvršitvi.

